

بین اسامی، ر.ک: ج ۱، ص ۱۴۳ مقدمه کتاب مورد بحث).

این کتاب نیز مانند حاتم‌نامه در دو بخش، و در حقیقت دو روایت، است که در دو مجلد آمده که یکی بیشتر ناظر به جنبه «معنوی» و یکی ناظر به جهت ظاهری اسکندر است و به نوشته دکتر اسماعیلی «با غیبت زال و فرزندان [که دستیاران اسکندر بودند] پای خضر و الیاس به داستان باز می‌شود» (ج ۱، ص ۱۳۱). در مجلد دوم است که اسکندر را بیشتر متمایل به ملاقات با زاهدان و صالحان و مردان غیب می‌یابیم (ص ۱۳۱-۱۳۲).

برای بررسی سابقه اسکندر و اسکندرنامه‌ها خصوصاً ویژگی این تحریر و مختصات زبان‌شناختی آن باید مقدمه بسیار فاضلانه دکتر اسماعیلی را دید که الحق کلمه‌ای به آن نمی‌توان افزود. ضمن توصیه به مطالعه کتاب و جلب توجه اهل تحقیق بدان، به چند نکته که در تورق اولیه برخوردیم اشاره می‌نماییم:

۱۵۹/۱، س ۷: «اهدی» غلط کاتب و «اهد» صحیح است.
۱۸۴/۱: «اسکندر اشک به گل رخسار شبنم مثال بریخت»
که کسره «رخسار» غلط است و بعد از آن باید ویرگول بیاید.
۴۲۶/۱: «اساسه» غلط کاتب و «اثاثه» صحیح است.

توفیق ناشر و مصحح را خواهانیم.

اسکندرنامه

(روایت آسیای میانه)

علیرضا ذکاوتی قراگزلو

پژوهشگر متون ادبی

باقی محمدبن مولانا یوسف، اسکندرنامه (روایت آسیای میانه)، به اهتمام حسین اسماعیلی، تهران، معین، ۱۳۹۲ (دو مجلد ۷۴۰ + ۵۸۱ ص).

دکتر حسین اسماعیلی از معدود متخصصان شناخت فرهنگ عامیانه ایرانی خصوصاً در رشته ادبیات داستانی می‌باشد که با چاپ ابومسلم‌نامه، حاتم‌نامه و اکنون اسکندرنامه (روایت آسیای میانه) بر غنای گنجینه ادبیات داستانی عامیانه ایرانی افزوده است و من در همین جا اظهار امیدواری و در حقیقت از ایشان در خواست می‌کنم با امکانات و احاطه‌ای که در این مقوله دارند، بانی انتشار مفصل‌ترین و عجیب‌ترین داستان عامیانه ایرانی تحت عنوان بوستان خیال گردند که برای اولین بار توسط مرحوم دکتر محبوب در ایران‌نامه معرفی شد و به نظر می‌آید کاری باشد درخور پژوهشگری کوشا و جامع‌الاطراف مانند دکتر اسماعیلی. با آرزوی آنکه توفیق این خدمت بزرگ فرهنگی برای ایشان به دست آید.

و اما اسکندرنامه روایت آسیای میانه تقریباً پنج درصد قدر مشترک با اسکندرنامه منوچهر حکیم دارد و آن همانا نیمه نیمی از زمینه تاریخی واقعی اسکندر، و نام او و بعضی از همراهانش می‌باشد. خصوصاً باید تفاوت اصلی این دو تحریر را در منش سنی نقال روایت آسیای میانه و گرایش شیعی نقال اسکندرنامه منوچهر حکیم (عصر صفوی) نگریست. تفاوت حوادث که مایه جذابیت داستان می‌شود، همانا ماجراهای عیاری است که در تحریر صفوی قوی‌تر است (برای مقایسه‌ای

گزشتار